

hij voorzitter van de Centrale Vereniging voor Geestelijke Volksgezondheid, de voorloper van het KSGV. In 1937 had hij zich van de gereformeerde kerk bekeerd tot het katholicisme. Tijdens de jaren van zijn voorzitterschap tot aan zijn emeritaat in 1957 was hij hoogleraar Psychologie in Utrecht en buitengewoon hoogleraar in Nijmegen. Wetenschappelijk is hij vooral bekend als toonaangevend fysioloog en fenomenoloog. Het boek belicht de eerste vijftien jaar van zijn voorzitterschap, van 1948 tot 1963. Het was voor de katholieken een woelige periode van ontvoogding ten opzichte van de kerkelijke moraal. Vooral de problematiek van huwelijk en seksualiteit was een heet hangijzer. Met zijn voorzitterschap droeg Buytendijk sterk bij aan de emancipatiebeweging. Hij organiseerde bijeenkomsten waarin clerici die vooral de kerkelijke moraal wilden verdedigen, en academisch gevormde leken die vooral pleitten voor gewetensvrijheid, vrijuit konden discussiëren.

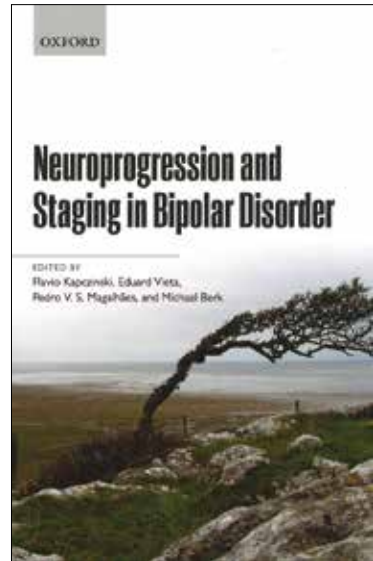
De eerste hoofdstukken van het boek gaan over het leven en het werk van Buytendijk. In het middengedeelte bespreekt de auteur enkele inhoudelijke thema's die toen heel belangrijk waren: de verhouding tussen leken en clerici, de seksuele opvoeding van kinderen, het huwelijk en de geboortebeperving, en het celibaat van de clerici. Daarbij komen vooraanstaande figuren uit de naoorlogse katholieke beweging naar voren, zoals Fortmann, Ruygers, Trimbos, Bartels en Bless. In de laatste hoofdstukken gaat het over de vernieuwende bijdrage van Buytendijk en het bredere historisch perspectief van de katholieke emancipatie. Het is een vooral historisch boek, waarin de geschiedenis van de katholieke beweging, maar ook een belangrijke ideeëngeschiedenis voor heel Nederland wordt ontwikkeld. Veel besproken thema's en argu-

mentaties uit het boek zouden kunnen overkomen als niet meer relevant voor onze tijd. Toch is deze geschiedenis essentieel om de huidige situatie beter te begrijpen. Bovendien zijn bepaalde thema's uit het boek nog zeer actueel. De verhouding tussen lichaam en geest, of in hedendaagse concepten, tussen hersenen en psychisch leven, is nog steeds een fundamenteel thema. Ook de funeste tweedeling tussen geestes- en natuurwetenschappen, waarbij de methodologie van de natuurwetenschappen de geesteswetenschappen steeds meer domineert, is brandend actueel.

Axel Liègeois, theoloog en ethicus, Leuven

KSGV, Tilburg, 2015
152 pagina's,
ISBN 978-90-758-8653-5,
€ 21,50

Neuroprogression and staging in bipolar disorder

FLAVIO KAPCZINSKI, EDUARD VIETA,
PEDRO V.S. MAGALHÃES,
MICHAEL BERK (RED.)

Na de ontwikkeling van staging van psychotische stoornissen kwam men met verschillende modellen voor de staging van bipolaire stoornissen. Waar Berk en zijn groep zich focusten op het ontstaan en het episodisch beloop van de bipolaire stoornis, legden Kapczinski en zijn groep de nadruk meer op de toename van het interepisodische verminderd functioneren.

Vanuit de International Society of Bipolar Disorders heeft de Task Force on Staging dit boek geschreven naast een artikel over de staging van de bipolaire stoornis (Kapczinski e.a. 2014). Hoewel men aanvankelijk dacht dat het klinisch beloop van de bipolaire stoornis staging niet rechtvaardigde, is het inmiddels duidelijk dat voor een groot deel van de patiënten met een bipolaire stoornis het klinisch beloop en de neuroprogressie minder gunstig zijn dan aanvankelijk werd gedacht, waardoor staging zinvol zou kunnen

zijn. Het toepassen van staging en profilering kan bijdragen aan tijdige diagnostiek, preventieve strategieën en geïndividualiseerde behandelingen en kan ook richting geven aan wetenschappelijk onderzoek.

Het boek, geschreven door 45 auteurs uit 12 landen, heeft een heldere opbouw met 18 hoofdstukken, die verschillende onderwerpen van belang bij de staging van bipolaire stoornissen belichten. Na een historisch perspectief komen de twee belangrijkste stageringsmodellen aan de orde (die van Berk en van Kapczinski); de auteurs geven aan dat men deze als complementair aan elkaar kan zien. In andere hoofdstukken behandelt men o.a. allostatische belasting, neuroimaging, biomarkers, sociale cognitie, algeheel functioneren, vasculaire en metabole comorbiditeit en hun invloed op de staging behandeld. In het hoofdstuk over patiënten die gunstig reageren op lithium staat men uitgebreid stil bij het positieve effect van lithium op neurobiologische componenten, zoals onder andere *brain-derived neurotrophic factor* (BDNF) en daarmee op de staging van de bipolaire stoornis.

De hoofdstukken zijn prettig leesbaar en vormen tezamen een goed overzicht van de huidige stand van zaken wat betreft staging van de bipolaire stoornis. Degenen die zich verder willen verdiepen in de materie kunnen hun hart ophalen aan de zeer uitgebreide referentielijsten per hoofdstuk, maar ook voor klinici is het een prima boek om snel een overzicht te krijgen van wat er zoal van invloed kan zijn op het beloop van de bipolaire stoornis en wat nuttig kan zijn bij het zoeken naar een meer op de persoon toegesneden behandeling.

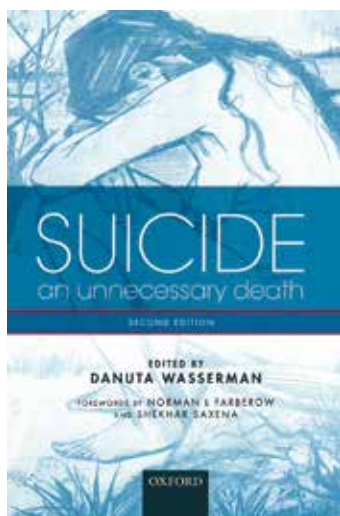
A.W.M.M. Stevens, psychiater, Almelo

LITERATUUR

- Kapczinski F, Magalhães PV, Balanzá-Martinez V, Dias VV, Frangou S, Gama CS, e.a. Staging systems in bipolar disorder: an International Society for Bipolar Disorders Task Force Report. *Acta Psychiatr Scand* 2014; 130: 354-63.

Oxford University Press,
Oxford 2015
344 pagina's,
ISBN 978-01-987-0999-2,
£ 39,99

Suicide: an unnecessary death (2de ed.)

DANUTA WASSERMAN (RED.)

Met dit boek stelt redacteur Danuta Wasserman zich tot doel om de kennis en ervaring van leidende experts op het gebied van suïcidaliteit over te dragen aan de drukke clinicus, die zelf te weinig tijd heeft om de literatuur te bestuderen. Dat is geen bescheiden doelstelling. Wasserman legt zich daarbij de beperking op van 36 korte hoofdstukken, geschreven in toegankelijke taal en onderbouwd met een beperkt aantal geselecteerd referenties.

Van het boek is ruim 40% van de hoofdstukken geschreven door de redacteur zelf; de rest is geschreven door 36 auteurs, van wie ongeveer twee derde uit de Scandinavische landen. Betrokken onderzoekers en behandelaars, maar niet allemaal leidende experts. De kwaliteit van de hoofdstukken is dan ook nogal wisselend. Er zitten mooie beschouwingen bij, maar in veel van de hoofdstukken worden ook oude stokpaardjes bereden, zonder veel kritische reflectie of systematische onderbouwing. De update ten opzichte van de eerdere druk uit 2001 is voor ongeveer de helft van de hoofdstukken goed geslaagd. De andere helft is veel minder bijgewerkt.

Verfrissend en innovatief is een hoofdstuk over *heuristics* en *biases*. In dit hoofdstuk komen cognitieve biases van het klinische beoordelingsproces aan de orde (Croskerry 2003; Crumlish & Kelly 2009). Dit is voor iedere clinicus zeer de moeite waard om kennis van te nemen. Een sprekend voorbeeld is de *base-rate neglect*. Deze speelt een grote rol in de overwaarding in onderzoek, kliniek en beleid van de formele risicotaxatie. Opvallend is dat deze en andere vertekeningen in de rest van het boek nauwelijks terugkomen, zelfs niet in het hoofdstuk dat specifiek gaat over psychometrie.

Het boek is aan te raden voor iedereen die een min of meer volledig overzicht wil hebben van het gebied van suïcidaliteit. Voor de drukke clinicus die snel geïnformeerd wil zijn over de laatste stand van de kennis is dit boek een risico. De update is maar ten dele geslaagd en je moet het gebied al een beetje kennen om het kaf van het koren te kunnen scheiden. Veel van de hoofdstukken vergen eigen kritische reflectie en een taxatie van de literatuur om de informatie op waarde te kunnen schatten. Wie daar niet